

รูปแบบการจัดงานบวชในจังหวัดเชียงใหม่

The Format of Ordination Events in Chiang Mai Province

ธวัชชัย จันจุฬา

Thawatchai Junjula

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail : kaodern@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลสถานการณ์ ค่าใช้จ่าย ความเชื่อ ประเพณีงานบวชในจังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาวิเคราะห์เป็นชุดความรู้ และจัดทำข้อเสนอต่อการพัฒนางานบวชที่เหมาะสมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้เครื่องมือ 1) แบบสำรวจความคิดเห็นต่องานบวชในปัจจุบันโดยใช้ทั้งแบบออนไลน์และเอกสารสำรวจ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคลประกอบการจัดทำข้อเสนอและแนวทางการพัฒนารูปแบบงานบวชที่เหมาะสม ในกลุ่มประชากรที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ พระสงฆ์ เจ้าภาพงานบวช ผู้นำชุมชน และประชาชน จำนวน 460 รูป/คน โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การบวชยังเป็นประเพณี ค่านิยมที่คนยังนิยมบวชเพื่อทดแทนคุณมารดา แต่หากว่าระยะเวลาในการบวชจะน้อยลงกว่าในอดีต เนื่องจากภาระงานและต้องออกไปทำงานเพื่อดูแลครอบครัว ด้านค่าใช้จ่ายในการบวชแต่ละครั้งอยู่ระหว่าง 1,500 บาท ถึง 300,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.83 รองลงมาคือ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.33 ในจำนวนนี้มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเหล้าเบียร์ ประมาณ 3,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.83 นอกจากนี้พบว่างานบวชในปัจจุบันควรมีการปรับรูปแบบให้เหมาะสม มีความเรียบง่าย ลดค่าใช้จ่าย จำพวกสิ้นเปลือง เช่น เหล้า เบียร์ การแสดงดนตรี แต่ควรเน้นให้ผู้บวชได้ศึกษาหลักธรรมอย่างแท้จริง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีในอนาคต

คำสำคัญ : สถานการณ์งานบวชในจังหวัดเชียงใหม่, รูปแบบงานบวชที่เหมาะสมในปัจจุบัน, งานบวชปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่

Abstract

This research have a purpose for 1) Study the situation, costs, beliefs of Traditions of ordination in Chiang Mai analytical 2) Study of knowledge set and make proposals for the development of the appropriate ordination ceremony at present which is an exploratory research by using tools.

1. A survey of opinions on the current ordination ceremony, by online and documentary surveys which is an exploratory research by using tools.

2. Individual in-depth interviews for assemble the preparation of the proposal and guidelines for the development of an appropriate ordination ceremony in the population that is domiciled in Chiang Mai such as monks, ordination hosts, community leaders, and people 460 person by using descriptive statistical analysis.

The results showed that, Ordination is also a tradition that people still like to compensate for the kindness of parents but the duration of the ordination is less than in the past due to the obligation to go out to work to take care of the family, The cost of each ordination is set between 1,500 baht and 300,000 baht. Most of them cost about 10,000 baht or 30.83 percent followed by 5,000 baht or 23.33%. Part of it is the cost of raising beer and alcoholic beverages about 3,000 baht or 17.50%.

and 5,000 baht or 5.83%. In addition, it was found that the current ordination that should be adjusted accordingly, be simple and reduce wasteful expenses such as Alcoholic beverages, beer and music performances. should emphasize that the ordained to study the true principles of Dharma to be used for self-development and being a good Buddhist.

Keywords : Situation of the ordination ceremony in Chiang Mai, The current appropriate ordination, Non-smoking, non-drinking ordination

บทนำ

การบวชเป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนานของคนไทย เป็นเครื่องหมายแสดงถึงการที่พระพุทธศาสนามีความแน่นแฟ้นในวิถีชีวิตของคนไทย มีประเพณีบวชเรียนที่คนไทยทุกหมู่เหล่าต้องเข้ามาบวชเหมือนกันหมด ตั้งแต่องค์พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงลูกชาวบ้าน การบวชจึงมีความหมายและความสำคัญในหลากหลายนัยยะ อาทิ การบวชเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ การบวชเป็นการทดแทนบุญพ่อแม่ การบวชเป็นการรักษามรดกของไทย การบวชเป็นการพัฒนาตัวเองให้สูงขึ้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559) : 9 - 10)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาประเทศในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วแม้กระทั่งวัดในพระพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงด้านพิธีกรรม ความเชื่อและค่านิยมของคน วัดกลายเป็นแหล่งจอตลอดเข้ามาราบไหว้เพื่อขอพรโชคกลาง ยิ่งกว่านั้นบางแห่งกลายเป็นแหล่งประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ แทนที่จะเป็นแหล่งขัดเกลาผู้คนที่ให้พันทุกข์ เป็นผู้มีปัญญา เข้าใจชีวิต และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม (อรศรี งามวิทย์พงษ์ และคณะ, 2561 : 13 - 14) แม้กระทั่งความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบวชก็น้อยลง ไม่เพียงเท่านั้นแต่การบวชมีผลกระทบในด้านต่าง ๆ ความฟุ้งเฟ้อจากพิธีกรรมการบวช การเลี้ยงฉลองใหญ่โต การแข่งขันหรือหน้าตาของเจ้าภาพในการจัดงานบวชแต่ละครั้งแม้ว่าจะต้องไปกู้หนี้ยืมสินก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการบวชเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมการบริโภคและค่านิยมของคนในปัจจุบัน ให้มีความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ (พระครูประสุตโพนิกุล, 2563 : 134 - 135) จนกลายเป็นการเลี้ยงฉลองของแขกที่มาร่วมงานอย่างสนุกสนาน กลายเป็นปัญหาการทะเลาะวิวาทอย่างที่เป็นข่าวครึกโครมงานบวชวัดสิงห์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 (ข่าวสดออนไลน์, 2562 : ออนไลน์)

เพศชายในวัย 20 ปี ถือเป็นวัยศึกษาคณะน้อง ชายในวัยนี้มักเล็ดร่อนหากได้บวชอยู่ในร่มเงาของผ้ากาสาวพัตร์ก็ช่วยประกันภัยต่าง ๆ ได้พอสมควร โดยเฉพาะภัยที่เกิดจากการทะเลาะวิวาท การขาดสติ ทั้งนี้ผู้ที่เข้ารับการอุปสมบท จะเป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา และทำให้มีโอกาสได้ซึมซับคำสอนมากขึ้น อันจะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในภายหน้าสืบต่อไป ระหว่างที่อยู่ในเพศบรรพชิต จะมีกระบวนการกล่อมเกลาให้พระภิกษุเป็นผู้มีความสะอาดทางกาย ทางวาจาและ ทางใจ งดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา เว้นจากการเบียดเบียนตน และ ผู้อื่น ให้ได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อนการบวช

ยังมีกุศโลบาย ที่นำเอาความเชื่อที่ว่า กุศลของการบวชนั้นจะทำให้ พ่อแม่ได้ “เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์” ทั้งนี้เพราะเมื่อลูกชายไปบวช คนที่เป็นพ่อเป็นแม่ หรือเป็นญาติๆ ก็มักจะมีโอกาสได้ทำบุญบวชขึ้น เช่น การตักบาตร การเข้าวัดไปถวายเพลพระลูกชายเชื่อว่า ผู้ที่มาบวชถือได้ว่ามีบุญมาก ต้องสั่งสมบุญกันมาข้ามภพ ข้ามชาติ เมื่อบารมีมากขึ้นก็มีโอกาสมาบวชใน บวรพุทธศาสนา ดังนั้นก่อนที่จะเข้าสู่พิธีอุปสมบทนั้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายประการ กระบวนการนี้ก็จะทำให้ผู้ที่มีความประสงค์จะบวช ซึ่งเรียกว่าเป็นผู้ที่มีสถานะเป็น อุปสัมปทาเปกข์ หรือ นาค ต้องเตรียมตนเองให้สมบูรณ์ อาทิ ฝึกท่องคำบาลีหรือที่เรียกกันว่าขานนาคให้คล่อง การเตรียมกายและใจให้ผ่องแผ้ว จัดการกับกิจธุระในทางโลก ให้หมดกังวล

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าบวชมีคุณค่า และมีความสำคัญในการที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการบวช ส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา ความเชื่อและค่านิยมที่ไหลไปตามกระแสบริโภคนิยม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดงานบวชในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้มีข้อมูลสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และมีข้อเสนอต่อการพัฒนารูปแบบงานบวชที่เหมาะสมกับปัจจุบันและเข้าใจคุณค่าของการบวชอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลสถานการณ์ ค่าใช้จ่าย ความเชื่อ ประเพณีงานบวชในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เป็นชุดความรู้ และจัดทำข้อเสนอต่อการพัฒนางานบวชที่เหมาะสมในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายประชากร ในการศึกษาเพื่อให้ทราบสถานการณ์การบวชในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มประชากรได้แก่ 1) พระอุปัชฌาย์ 2) เจ้าภาพงานบวช 3) ประชาชนทั่วไป 4) ผู้นำชุมชน โดยต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่น้อยกว่า 1 ปี ยกเว้นกรณีและผู้ตอบเคยเป็นเจ้าภาพงานบวช โดยกลุ่มพระสงฆ์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกพระสงฆ์ที่เป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ส่วนกลุ่มประชากรที่เหลือ

ได้มีการคัดเลือกจากเครือข่ายประชาคมงดเหล่าจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งกระจายในอำเภอต่างๆ

2. เครื่องมือที่ใช้การศึกษา ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัย เพื่อให้ครอบคลุม และสามารถเก็บข้อมูลได้เที่ยงต่อ มีความน่าเชื่อถือ โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองและนำมาเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย โดยได้ใช้เครื่องมือและมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

2.1 การแจกแบบสำรวจ เป็นการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ เพื่อให้เห็นรายได้รายจ่าย ในการจัดงานบวช และข้อมูลอื่นที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามนี้ ได้มีการนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย และได้มีการปรับแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายสามารถนำไปใช้ได้ง่าย ซึ่งทางผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบฟอร์มกูเกิลฟอร์ม และกระจายไปตามกลุ่มไลน์ และเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เห็นแนวคิด รูปแบบของการจัดงานบวช ตามทัศนคติ ความเชื่อของคนล้านนามีความเป็นมาอย่างไร โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในกลุ่มพระอุปัชฌาย์จำนวน 3 รูป ในกระบวนการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกพระอุปัชฌาย์ที่มีอายุพรรษา 5 ปีขึ้นไป

2.3 จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อตรวจสอบข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสู่การพัฒนาแบบการจัดงานบวช สร้างสุข ไม่มีอบายมุข เหล้า บุหรี่ ให้เป็นงานบวชที่สร้างสุข และมีคุณค่าในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ในการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อยนั้น ผู้วิจัยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในการบวช และสมัครใจที่จะเข้าร่วมเรียนรู้ในประเด็นนี้ ซึ่งมีกลุ่มที่เข้าร่วมได้แก่ พระอุปัชฌาย์ เจ้าภาพงานบวช นักวิชาการศาสนา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ เพื่อร่วมวิเคราะห์รูปแบบการจัดงานบวชในปัจจุบัน และเสนอรูปแบบงานบวชที่สร้างสุขภาวะในอนาคต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากเครื่องมือการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อนำมาประมวล และเตรียมเข้าสู่ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังจากที่ได้ข้อมูลจากการเก็บทั้งแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน เพื่อแสดงค่าเฉลี่ยของ ระดับความสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละด้าน แล้วทำการแบ่งอันตรภาคชั้นของคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) และค่าพิสัย (Rang) โดยเกณฑ์ระดับความพึงพอใจจะใช้สูตรคำนวณช่วงความกว้าง

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ค่าใช้จ่ายและความเชื่อประเพณีงานบวชในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 460 คน จำแนกเป็นบุคคลทั่วไปมากที่สุดคือ 358 คน (ร้อยละ 77.83) รองลงมาคือ พระสงฆ์ 68 รูป (ร้อยละ 14.78) และบุคคลที่เคยเป็นเจ้าภาพงานบวช 34 คน (ร้อยละ 7.39) แบ่งเป็นชาย 258 คน (ร้อยละ 56.09) หญิง 202 คน (ร้อยละ 43.91) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.48 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวนร้อยละ 34.78 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 120 คน หรือ ร้อยละ 26.08 ที่เคยจัดงานบวชหรือเกี่ยวข้องกับงานบวช ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 62.50 มีกำหนดการพิธีบวช เป็นระยะเวลา 2 วัน รองลงมาคือ 3 วัน และ 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 11.67 ตามลำดับ โดยในการบวชดังกล่าว ผู้บวชตั้งใจอยู่ในเพศบรรพชิต 30 วันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.17 รองลงมา คือ 7 วัน (ร้อยละ 18.33) และ 10 วัน (ร้อยละ 15.83) โดยผู้บวชจะต้องบวชขนาดต้องมีการมอบนาคอยู่วัดก่อนพิธีบวชตามประเพณี ใช้ระยะเวลาการให้นาคอยู่วัดก่อนบวช 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาคือ 2 วัน (ร้อยละ 20.83) และ 1 วัน (ร้อยละ 16.67) ในส่วนของระเบียบการท่องคำขานนาค กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 66.67 ตอบว่านาคต้องท่องคำขานนาคให้ได้ ในขณะที่ร้อยละ 33.33 ตอบว่า พระอาจารย์นำกล่าวคำขานนาค และเมื่อบวชแล้วทุกคนมีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลสั่งสอน และทางวัดมีกิจกรรมสั่งสอนให้กับผู้บวชทุกราย

ด้านรูปแบบของการเชิญแขกให้มาร่วมงานบวช พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบการบอกเชิญเฉพาะญาติ เพื่อนใกล้ชิด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาเป็นการจัดงานบวชที่ทางหน่วยงานราชการจัดร่วมกัน คือ ร้อยละ 25.00 นอกนั้นใช้วิธีการแจกซอง ร้อยละ 16.67 และ การจัดงานแบบทำกันเองในครอบครัว ร้อยละ 10.83 (ดูรายละเอียดในตารางที่ 7) ทั้งนี้ ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยจัดงานบวช ตอบว่า จำนวนแขกที่มาร่วมงานบวช มีประมาณ 20 คน รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20.83 ตอบว่ามีผู้มาร่วมงานประมาณ 50 คน และ 15 คน (ร้อยละ 16.67) เป็นต้น ในกรณีที่มีการแจกซอง พบว่า มีการแจกซอง 100 ซอง เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ 50 ซอง (ร้อยละ 25)

รูปแบบการจัดงานเลี้ยงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) เลี้ยงกันเองแบบข้าวหม้อแกงหม้อ มีส่วนน้อยที่จัดเลี้ยงโต๊ะจีน (ร้อยละ 15) เลี้ยงบุฟเฟต์ (ร้อยละ 14.17) มีมหรสพฉลองนาค (ร้อยละ 6.66) และรถแห่นาค (ร้อยละ 4.16) โดยไม่มีการจัดเต็นท์โคโยตี้เลย

ค่าใช้จ่ายในการจัดงานบวช นับตั้งแต่ค่าใช้จ่ายในการจัดสถานที่ ไปจนถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 บอกว่าไม่มีค่าใช้จ่าย รองลงมา ร้อยละ 28.33 ตอบว่ามีค่าจัดสถานที่ประมาณ 2,000 – 3,000 บาท ขณะที่ ร้อยละ 21.67 ตอบว่าใช้จ่ายไปประมาณ 500-1,000 บาท และมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ตอบว่าจ่ายค่าจัดแต่งสถานที่ไป 20,000 - 30,000 บาท ในด้านการจ้างดนตรีและการแสดง (ดนตรี/หมอลำ) ต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 96.67 ตอบว่าไม่มีการจ้างดนตรีและการแสดงต่าง ๆ มีเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่ตอบว่ามีการจ้างคณะขอพื้บ้านมาขับขอ โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 40,000-45,000 บาท

ส่วนค่าจ้างรถแห่นาคนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เลย เพราะบางส่วนไม่มีการใช้รถแห่นาค (ร้อยละ 55.83) และเมื่อจะมีการใช้รถแห่นาคก็มักจะมีรถที่อาสาช่วยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 44.17) นอกจากนั้น สำหรับค่าอาหารตลอดงาน ค่อนข้างแตกต่างกันหลากหลาย ตั้งแต่ไม่เสียค่าใช้จ่ายเลยเนื่องจากจัดที่วัด มีเจ้าภาพโรงทาน (ร้อยละ 16.67) ไปจนถึง ค่าจัดอาหารเลี้ยงแขกสูงถึง 200,000 บาท (ร้อยละ 1.67) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าอาหารรวมประมาณ 3,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.83 เป็นต้น

สำหรับค่าเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เหล้า เบียร์ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก คือร้อยละ 76.67 ตอบว่าไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านนี้ ส่วนกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ ร้อยละ 17.50 ตอบว่าจ่ายไปประมาณ 3,000 บาท และร้อยละ 5.83 ตอบว่า 5,000 บาท ส่วนค่าเครื่องตี๋มอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นค่าน้ำเปล่า น้ำปานะถวายพระ และน้ำอวดลม บางงานจัดที่วัดมีบริการโรงทานหรือเจ้าภาพถวายเครื่องตี๋มฟรี คิดเป็นร้อยละ 35 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างตอบว่าใช้จ่ายในส่วนของเครื่องตี๋มอื่นๆ ที่ไม่ใช่เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ 1,000-3,000 บาท โดยประมาณ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 ที่เหลืออีกนั้น คือร้อยละ 12.50 จ่ายค่าเครื่องตี๋มอื่น ๆ ไปประมาณ 10,000 บาท

ส่วนค่าทำบุญถวายพระตลอดงานนั้น กลุ่มตัวอย่างบางรายไม่มีค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักเนื่องจากเป็นโครงการบวชฟรีของทางวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การถวายจึงขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของแต่ละคน จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างจ่ายค่าทำบุญถวายพระ 5,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือร้อยละ 27.50 ตอบว่าจ่ายค่าทำบุญถวายพระไป 2,000 บาท ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ตอบว่า จ่ายค่าทำบุญถวายพระไป 10,000 บาท เป็นต้น

ด้านการจัดเลี้ยงแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มของมีนเมาพบว่า พบว่าส่วนใหญ่ที่

เป็นเจ้าของทำให้เหตุผลว่า การจัดเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท และสร้างความเดือดร้อน มากกว่าการได้บุญ โดยส่วนใหญ่จึงไม่มีการเลี้ยงแอลกอฮอล์ ถ้าไม่มีของมีเงินมาในงานบวชหรือในงานบุญจะทำให้ทุกคนมีสติ ไม่มีมา ญาติพี่น้องได้เจอกัน พูดคุยกันอย่างมีสติ นอกจากนั้น เหตุผลอีกอย่างหนึ่งที่ไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานบวชก็คือการจัดงานที่วัดในงานบวชภาคฤดูร้อน จึงไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

สรุปวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้ว่าในการสำรวจสถานการณ์งานบวชในจังหวัด เชียงใหม่นั้น ส่วนใหญ่ต่างก็เห็นว่าการบวชเป็นประเพณีที่ดั้งเดิม ส่งเสริมให้กุลบุตรได้เข้ามา เรียนและศึกษาหลักธรรม แม้ว่าจะมีระยะเวลาไม่นานก็ตาม ถือว่าได้บุญเช่นกัน อย่างไรก็ตาม มีส่วนหนึ่งที่มีมองว่าการบวชมีเป้าหมายเพื่อตอบแทนบุญคุณบิดามารดาเท่านั้น โดยที่ถือว่าเมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่เรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะในช่วงที่พ่อแม่ได้ทำบุญกับพระบวชใหม่ และในช่วงการจัดงานในกลุ่มนี้จึงได้มีการจัดงานอย่างใหญ่โต และบอกญาติพี่น้องต่างหมู่บ้านจำนวนมาก แตกต่างจากคนที่มาบวชเพื่อศึกษาหลักธรรม จะจัดงานอย่างเรียบง่าย และไม่มีการใช้จ่ายเงินเปลืองในการจัดงานบวชแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ชุดความรู้ และจัดทำข้อเสนอต่อการพัฒนา งานบวชที่เหมาะสมในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มเป้าหมายนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นชุดความรู้ ในการจัดทำข้อเสนอนโยบาย ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนและขับเคลื่อนให้เกิดงานบวชสร้าง สุข และมีบรรลู่วัตถุประสงค์ในการบวชตามเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้แบ่งชุดความรู้ออกเป็น 2 แนวทางได้แก่

องค์ความรู้ที่ 1 สำหรับสำหรับผู้บวชหรือสำหรับเจ้าภาพงานบวช หากประมวล ความรู้จากแบบสอบถามทั้งหมดจะเห็นว่า การบวชในปัจจุบันส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าถึงแก่น สาระของการบวชอย่างแท้จริง และมองการบวชเป็นเพียงพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องตามคตลองคลองธรรม แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้เข้าใจแก่นแท้ของ การบวช จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ตั้งใจ และมีความศรัทธาที่จะเข้าบวช หรือ แม้กระทั่งเจ้าภาพที่จะจัดงานบวชให้กับบุตรหลานของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ออกมาเป็น 3 ช่วง หรือที่เรียกว่า ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
ผู้ที่มีศรัทธาจะบวช ต้องทำความเข้าใจเป้าหมาย และแก่นแท้ของการบวชว่ามีสาระอย่างไร ตลอดถึงการเตรียมความพร้อมในการจัดงาน ไม่ให้เป็นภาระ หรือมีการเลี้ยงฉลองอย่างใหญ่โต มือบายมุขเข้ามาเกี่ยวข้อง	การจัดงานบวชที่เรียบง่าย และไม่สิ้นเปลือง ไม่มีการเลี้ยงฉลองจนละเลยในพิธีกรรม การบวช และ ปฏิบัติตามขั้นตอนทางคณะสงฆ์อย่างถูกต้อง ตามพระธรรมวินัย ตลอดถึงการอุปถัมภ์พระบวชใหม่ให้ถูกต้อง	เมื่อลาสิกขา หรือพ้นจากที่เป็นพระนวกะไปแล้ว ก็มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน

จากตารางจะเห็นว่าความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบวชนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่จะต้องมีความเกี่ยวเนื่องกัน โดยไม่มองว่า เมื่อทำพิธีเสร็จก็จบ และปล่อยให้เป็นที่ของพระสงฆ์ หรือพระอุปัชฌาย์เท่านั้น เพราะจากการเก็บข้อมูลก็จะเห็นว่า งานฉลองงานบวช ว่าเคยพบหรือได้รับผลกระทบหรือปัญหาการทะเลาะวิวาทหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดงานฉลองงานบวช หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือร้อยละ 96.52 ตอบว่าไม่เคยเห็น หรือไม่เคยมี มีเพียงส่วนน้อยคือ เพียงร้อยละ 3.48 เท่านั้นที่ยอมรับว่าเคยพบหรือได้รับผลกระทบหรือปัญหาการทะเลาะวิวาทหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดงานฉลองงานบวช ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าเพราะทุกคนมาร่วมทำบุญ จึงไม่มีเหตุให้ทะเลาะวิวาท ถ้ามีการทะเลาะวิวาทน่าจะเป็นเรื่องความบาดหมางส่วนตัวมากกว่า ไม่น่าจะเกี่ยวกับงานบวช ไม่เคยเห็นมีการทะเลาะวิวาท น่าจะเป็นเพราะคนที่มาร่วมงานตั้งใจมาร่วมทำบุญ และมาด้วยเจตนาที่ดี เพราะเป็นงานบุญ คนร่วมงานไปด้วยจิตที่เป็นกุศล เลยไม่เห็นว่ามีเหตุการณรุนแรงเกิดขึ้น บางรายให้เหตุผลว่าไม่มีเพราะจัดงานแบบเรียบง่าย มีเฉพาะผู้ปกครองและญาติผู้ใหญ่เข้าร่วมเท่านั้นจึงทำให้ไม่มีปัญหา นอกจากนั้นชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยชอบความรุนแรง ไม่มีปัญหา เพราะคนที่มาร่วมเป็นญาติพี่น้องเพื่อนฝูงกันทั้งนั้น เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ 2 สำหรับคณะสงฆ์และพระอุปัชฌาย์ที่เกี่ยวข้อง จากผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องสำคัญในการที่จะทำให้การบวชสมบูรณ์แบบ และมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของพระพุทธศาสนา แม้ว่าจะมีการสอบและคัดกรองผู้ที่เป็น

พระอุปัชฌาย์แล้วก็ตาม แต่ก็พบว่า ด้วยความที่พระอุปัชฌาย์มีจำนวนน้อย และมีผู้ประสงค์บวชจำนวนมาก ในแต่ละโอกาสสำคัญ ทำให้พระอุปัชฌาย์ไม่ได้อบรมสั่งสอน หรือถ่ายทอดความรู้ให้พระนวกะ หรือผู้บวชใหม่ได้เข้าใจทั้งหมด โดยเฉพาะหลักพระธรรมวินัย และเรียนรู้สู่การพัฒนาเป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพ หรือแม้กระทั่งเวลาที่จะต้องลาสิกขาออกไปก็สามารถนำหลักธรรมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความสุข และเป็นพุทธมามกะที่ดีในอนาคต จากการสำรวจก็ยังพบว่า คนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจรูปแบบการบวชที่ถูกต้อง ส่วนหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์หรือคณะสงฆ์ที่จะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้ที่บวชให้ถูกต้อง พร้อมกันนี้พบว่าคนส่วนใหญ่ได้มีการนำเสนอว่า ควรมียุทธศาสตร์การบวชที่เรียบง่ายและไม่สร้างปัญหาให้กับพ่อแม่ในภายหลัง

รูปแบบการจัดงานบวชตามหลักพุทธศาสนาเป็นแบบใด	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องมีการฉลอง ทำเต็มที่ เป็นหน้าตาของครอบครัว	0 390	0 84.78
2. เน้นเรียบง่าย	180	39.13
3. ทำตามฐานะไม่ใหญ่เกินตัว	0	0
4. อื่น ๆ		

ตาราง แสดงจำนวนร้อยละคนที่ตอบวัตถุประสงค์ของการบวช

จากตารางสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.78 มองว่า รูปแบบการจัดงานบวชตามหลักพุทธศาสนาควรเป็นแบบเรียบง่าย รองลงมา ร้อยละ 39.13 มองว่าควรเป็นการจัดงานตามฐานะไม่ใหญ่หรือฟุ่มเฟือยเกินตัว หรือเกินจำเป็น

กล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดงานบวชที่เรียบง่ายนั้น ทางพระพุทธศาสนามีรูปแบบการบวชที่หลากหลายและพัฒนาตามยุคตามสมัย การบวชที่เรียบง่ายเน้นการที่เจ้าภาพไม่มีการเลี้ยงฉลองใหญ่โต และเชิญแขกเรือจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงอาหาร และดูแลแขกจากที่ต่าง ๆ ในบางงานยังมีการจ้างวงดนตรีมาเล่นและทำให้มีการดื่มเหล้าเกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกรณีที่ปรากฏในข่าว วัดสิงห์ที่แขกผู้มาร่วมงานได้บุกเข้าไปในโรงเรียน และทำลายข้างของ ด้วยไม่พอใจที่ครูบอกไว้งดการใช้เสียงของวงดนตรีหน้าคอร์ทเข้าโบสถ์ เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงสอบ

บทบาทของเจ้าคณะจังหวัด/อำเภอ/ตำบล เจ้าอาวาส และพระอุปัชฌาย์ ในการส่งเสริม ให้การบวชมีคุณค่าตามหลักพุทธธรรม	367	79.78
1. ดี เหมาะสมแล้ว 2. ควรปรับปรุง เพิ่มเติมในบางประเด็น	93	20.22

ตารางแสดงถึงร้อยละความเข้าใจต่อบทบาทของพระอุปัชฌาย์

จากตารางเมื่อสอบถามถึงบทบาทของเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และพระอุปัชฌาย์ ในการส่งเสริมให้การบวชมีคุณค่าตามหลักพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 79.78 มองว่าท่านปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสม ดีอยู่แล้ว ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 20.22 ตอบว่าควรปรับปรุง เพิ่มเติมในบางประเด็น เช่น ไม่ควรมีค่าปัจจัย (เงิน) ให้พระสงฆ์ ยิ่งยศสูง ยิ่งปัจจัยเยอะ ดูเหมือนการบวชยังเป็นเพียงการบวชตามประเพณี ยังไม่ได้เน้นในเรื่องการศึกษาปฏิบัติตามหลักธรรมเท่าที่ควร แต่อย่างน้อยก็ยังมีสิ่งมาบวช ดีกว่าไม่มีเลย ควรลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง ใส่ใจในการบวชอย่างเป็นระบบ ร่วมกันคิดร่วมกันไม่ใช่ต่างฝ่ายต่างทำ เน้นความเรียบง่ายเหมาะสมสงบ มีการดูแลและติดตามพระนวกะตามหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ ควรมีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดงานบวช ควรใช้เวลาในการทำพิธีสั้นลงและเน้นการอบรมแทน และควรมีบทบาทในการควบคุมตรวจสอบวัดในสังกัดให้มากขึ้น เป็นต้น

กรณีที่ต้องปรับปรุง กลุ่มตัวอย่างเสนอว่าควรส่งเสริมให้มีการบวชเพื่อศึกษาปฏิบัติธรรมมากขึ้น อย่างน้อยในระยะสั้นก็ยังมี ควรลดการตีฆ้องหรือควบคุมการจัดงานให้ปลอดฆ้อง และลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานบวช ถ้าทุกหน่วยงานให้ความสำคัญและร่วมสนับสนุนให้มีการจัดงานบวชมากขึ้นก็จะเป็นเรื่องที่ดี ควรณรงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าใจธรรมและศาสนาอย่างจริงจัง ทุกฝ่ายควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการบวช และสนับสนุนให้มีการบวชมากขึ้น ต้องช่วยกันสืบตาวพระศาสนาอย่างจริงจัง ผู้นำควรเป็นแบบอย่าง ในบางพื้นที่ส่วนราชการให้ความสำคัญกับศาสนาน้อยไป ควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบวชของบุคคลในพื้นที่ให้มากกว่านี้ ถ้ามีการจัดงบประมาณสนับสนุนให้คนบวชมากขึ้นก็น่าจะดี บางพื้นที่ผู้นำไม่มีส่วนร่วมในการจัดงานบวชเลย เพราะไม่เคยไปร่วมงานและ สนับสนุน หรือ อยากให้มีส่วนร่วมมากกว่านี้จะดีมากไม่ใช่มาถ่ายรูปแล้วกลับ เป็นต้น

สรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ามีองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบ การพัฒนางานบวชในสองรูปแบบได้แก่ 1) องค์ความรู้สำหรับผู้บวชหรือเจ้าภาพงานบวช จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจต่อคุณค่าแท้ของกาบวช มีกระบวนการทำความเข้าใจร่วมกัน ในการจัดงานบวชที่ไม่ใหญ่ ไม่เน้นการฉลองอย่างยิ่งใหญ่ แต่เน้นที่บวชอย่างไรให้มีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อผู้บวชในการเรียนรู้หลักธรรมที่สุด ตลอดถึงพ่อแม่ ก็จะได้ศึกษาหลัก ธรรมในช่วงที่พระบวชใหม่อยู่ในวัดด้วย 2) องค์ความรู้สำหรับพระอุปฌาย์ และคณะสงฆ์ที่ เกี่ยวข้องว่า จะมีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับญาติโยมอย่างไร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบวช และให้คำแนะนำในการจัดงานบวชที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดความสับสนเปลือง และเน้นการอบรมสั่งสอนให้กับผู้บวชได้ศึกษาหลักธรรมอย่างแท้จริง ไม่ว่าผู้บวชจะอยู่ใน ผ้าเหลืองมากน้อยเพียงไรก็ตาม ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทหลักของพระอุปฌาย์อยู่แล้ว

อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผล ผู้วิจัยของอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลสถานการณ์ ค่าใช้จ่าย ความเชื่อ ประเพณี งานบวชในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาในกลุ่มประชากรตัวอย่างนั้น เห็นว่าการบวชมี ความหมายสำหรับตัวผู้บวช และบุพการีที่ได้อ่านนิสงส์จากการบวช อย่างไรก็ตามการที่จะ ได้บุญจากการนั้นผู้บวชจะต้องตั้งใจเรียนรู้หลักธรรม และปฏิบัติอย่างแท้จริง ประกอบด้วย ศรัทธา พัฒนาดตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่น โดยการบวชนั้นส่วนใหญ่เข้ามาเรียนเพื่อเลื่อน สถานะทางสังคมของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาแสนยากร สิริภทโท กรณี ศึกษาสามเณรผู้เป็นเหล่ากอสมณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท (พระมหาแสนยากร สิริภทโท (เมธีไกรสรพงศ์), 2554 : 37 - 44) พบว่า การบวชสามเณรเป็นการเข้ามาพัฒนาดตนเอง ทางด้านสติปัญญาในระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทที่มีฐานะ ทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี จะนิยมส่งบุตรหลานเพื่อเข้ามาบวชเรียน เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ประกอบกับเป็นการนำบุตรหลานพ้นจากสิ่งอบายมุขต่าง ๆ แต่ปัจจุบันก็พบว่ามีผู้บวชเรียน น้อยลงเนื่องจากนโยบายของภาครัฐในการขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็น ว่าการเข้ามาบวชเรียนไม่ว่าจะเรียนตามระบบการศึกษาคณะสงฆ์ หรือการเข้ามาเรียนหลัก ธรรมโดยมีพระอุปฌาย์เป็นผู้สอนนั้น ต่างก็ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่ทำให้ ผู้เรียนสามารถยกระดับการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับงานเขียนของ อัลเบิร์ต แบนดูรา เรื่อง รากฐานทางสังคมของความคิดและการกระทำ: ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจทางสังคม ลงมือ

ปฏิบัติด้วยตนเอง กล่าวว่าการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคลนั้น เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของบุคคลนั้นอย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อมจนนำไปสู่การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะคติ ความเชื่อของบุคคลได้นั้น จะต้องเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีผู้ที่จัดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างเงื่อนไขให้เกิดการเรียนรู้ (Albert Bandura, 1986 : 52 - 61) ในการบวชนั้นผู้ที่สร้างเงื่อนไขให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ก็คือพระอุปัชฌาย์ ที่จะคอยให้การเรียนรู้กับพระสงฆ์ที่บวชใหม่ แม้ว่าสถานการณ์การบวชในจังหวัดเชียงใหม่จะน้อยลงกว่าในอดีต ส่วนใหญ่บวชในระยะสั้นตั้งแต่ 3 วัน จนถึง 3 เดือนในช่วงเข้าพรรษา และลาสิกขาเพื่อประกอบอาชีพ ส่วนหนึ่งการให้คุณค่าความหมายการบวชแตกต่างจากอดีตที่มองว่ามีคุณค่าความหมายมากกว่าคนในปัจจุบันที่บวชตามประเพณีหรือตามหน้าที่ของลูกชายที่พึ่งทำคุณบิดา มารดาเท่านั้น ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญ วุฒิสานู ที่สรุปว่า คนไทยนิยมการบวชเรียนหรือ บรรพชาอุปสมบทน้อยลง หากเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนพระภิกษุและสามเณร กับพลเมืองน้อยมาก ส่วนที่มีการบรรพชาอุปสมบทกันก็ทำตามประเพณีเสียส่วนมาก ทั้งพระภิกษุสามเณรที่บวช แล้วไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างจริงจัง เพื่อให้รู้และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง พระสงฆ์ สามเณรไม่ค่อยเคร่งครัดต่อตกระธรรมวินัยเท่าไร จำนวนพระภิกษุสามเณรนอกพรรษาน้อยกว่าในพรรษามาก และที่บวชตามประเพณีก็เช่นกัน มีการบวช 3 วัน 7 วัน 15 วันบ้าง (Chamlerng Vuttichan, 2525 : 26)

อย่างไรก็ตามรูปแบบงานบวชนั้นมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่ คนส่วนใหญ่มองว่าการบวชมีความสำคัญและต้องมีการจัดงานฉลองอย่างยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะพ่อแม่ที่เข้าใจว่าการบวชลูกชายสักครั้งในชีวิตจะต้องทำให้ดีที่สุด เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การให้คุณค่าและความหมายน้อยลง รูปแบบจึงเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดแบบง่ายๆ เพื่อให้เสร็จประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจของคนปัจจุบันไม่ค่อยดี สอดคล้องทฤษฎีเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกสังคม ประเพณีต้องปรับตัวอยู่เสมอตามปัจจัยต่างๆ เพื่อให้คงอยู่ หรือตามทัศนคติ ความเชื่อ ของบุคคลในยุค สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระครูปลัดชินกร จริยเมธี เรื่อง การเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าของปอยสังฆาลงในสังคมไทยใหญ่ปัจจุบัน พบว่า คนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของปอยสังฆาลงคือเพื่อสร้างศาสนบุคคลไว้สืบทอดพระศาสนา เป็นประเพณีที่มีอิทธิพลต่อ วิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้แน่นแฟ้น ส่วนประเด็นเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าที่เปลี่ยนไป มีความคิดเห็นปัจจัยที่ทำให้ความหมายและคุณค่าของประเพณีปอยสังฆาลงเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด คือความหลากหลายของผู้มา

ร่วมงาน การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก กระแสทุนนิยม รวมทั้งอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรก็มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าของบอยส์สกูลเช่นกัน (พระครูปลัดชินกร จริยเมธี (แก้วนิล). 2550: 52-68)

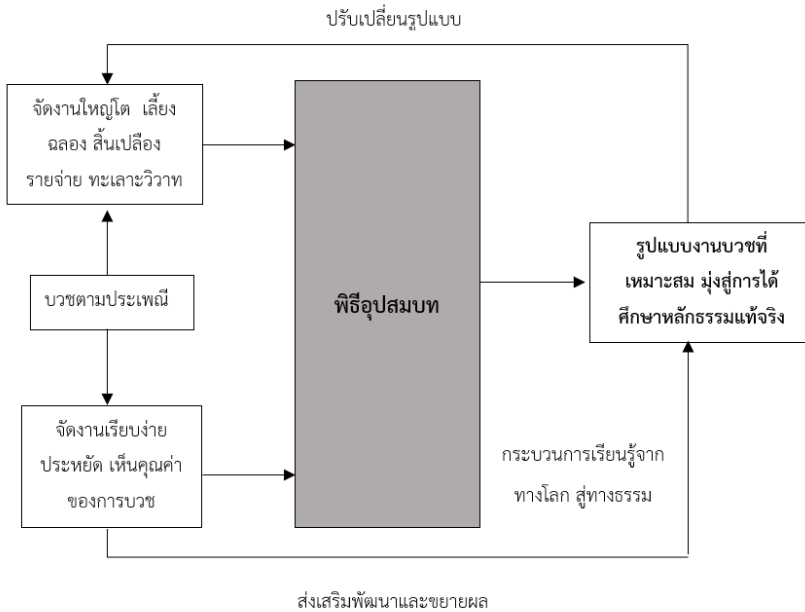
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ชุดความรู้ผลการศึกษา และนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนงานบวชสร้างสุขภาพเหนือต่อไป ชุดความรู้ที่ได้จากศึกษาค้นคว้านี้ คือ กระบวนการพัฒนารูปแบบงานบวชที่เหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้บวชได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างเต็มศักยภาพโดยการยกระดับจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเฉลิม ชาติวิโร (อิทธะวงค์). (2551: 127-134) ศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาจริยธรรมผ่านการบวช พบว่า การบวชทำให้ผู้บวชใหม่หรือพระนวกะมีการพัฒนาทางด้านจริยธรรมในด้านกาย วาจา และใจอยู่ในระดับดีมาก โดยจริยธรรมทางด้านกายได้จากกระบวนการฝึกอบรมด้านวิชาการมากที่สุด จริยธรรมด้านวาจาได้จากการฝึกอบรมทางกิจกรรมมากที่สุด ส่วนทางด้านจิตใจผู้บวชจะได้รับฝึกจากการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นว่าการบวชนั้นหากมีกระบวนการที่ดีและมีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่องและครบทุกด้านผู้บวชจะได้รับการพัฒนาที่ดีและเหมาะสม ผู้วิจัยเสนอรูปแบบการจัดงานบวชที่เหมาะสมดังนี้ 1) การสร้างเงื่อนไขให้ผู้ที่จะบวชให้ทราบถึงแก่นสาระของการบวชอย่างถ่องแท้ ตลอดถึงพูดคุยกับเจ้าภาพงานคือ พ่อ แม่ ผู้บวชว่า การบวชนั้นสิ่งที่จะได้ประโยชน์และคุณค่ามากที่สุดคือการศึกษาเหล่าเรียน และปฏิบัติอย่างแท้จริง เมื่อบวชแล้วตั้งใจ ศึกษา และปฏิบัติ ออกจากชีวิตแบบเดิมที่เคยอยู่เป็นเพศฆราวาส และย้ายกับผู้บวชว่า นโยบายของทางวัดจะต้องบวชอย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไปเพื่อให้ผู้บวชได้มีโอกาสศึกษาธรรมะอย่างแท้จริง 2) กระบวนการเรียนรู้ระหว่างที่เป็นพระสงฆ์อยู่ในวัด เพราะพระอุปัชฌาย์หลายรูปเข้าใจว่าหน้าที่เพียงประกอบพิธีกรรมให้สมบูรณ์ตามพระธรรมวินัยก็เป็นอันจบสิ้น แท้จริงแล้วการให้การศึกษารู้กับพระที่บวชใหม่เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์หรือไม่ก็ต้องมอบหมายให้พระพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยสอดตลอดเวลาคงถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติ จัดการเรียนรู้ให้พระบวชใหม่ได้เรียนรู้หลักธรรมที่จำเป็นและให้มีการปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับเขียนของพระราชวรมณี (ป.อ.ปยุตโต). (2542: 234) กล่าวว่าหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเรียกว่า สัทธิวาริกวัตร ซึ่งถือว่าเป็นธรรมเนียมหรือข้อปฏิบัติที่พระอุปัชฌาย์จะพึงกระทำต่อสัทธิวาริก คือลูกศิษย์ 4 อย่าง เอาธุระในการศึกษาของศิษย์ สงเคราะห์ศิษย์ด้วยบาตรจีวร และบริวารอื่นๆ ขวนขวายป้องกันหรือระงับความเสื่อมเสีย เช่นระงับความคิดที่จะสึก และเปลื้องความเห็นผิด เป็นต้น

และรักษาพยาบาลเมื่อศิษย์อาพาธหรือเจ็บไข้ป่วย 3) การให้การสนับสนุนให้ผู้ที่ผ่านมาบวชนั้นได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กล่าว แม้ว่าผู้บวชจะลาสิกขาไปแล้วก็ตาม การเป็นพุทธมามกะที่ดีจะต้องปฏิบัติอย่าให้บกพร่อง นั่นก็คือการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือทำบุญตักบาตร นำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตจริงตลอดถึงเผยแพร่ต่อบุคคลในครอบครัว พร้อมกันนี้ทางสังคมก็ให้การยอมรับผู้ที่ผ่านมาบวชเรียนว่า เป็นบุคคลที่ควรให้คุณค่าและปฏิบัติตาม หากในกรณีที่พบว่า ปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี สังคมย่อมสามารถตักเตือน เพราะถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งอธิบายความเป็นกระบวนการอบรม (ขัดแย้ง) สั่งสอนให้สมาชิกในสังคมนั้นได้เข้าใจปฏิบัติตามระเบียบ ข้อปฏิบัติของสังคมนั้น จนสมาชิกสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น ดังนั้นรูปแบบการงานบวชที่เหมาะสมและสร้าง ศาสนทายาทได้จริงนั้น ควรจะต้องปรับปรุงแบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้ทั้งผู้บวชได้เรียนหลักธรรมอย่างแท้จริง และพระพุทธศาสนาก็ได้พุทธศาสนิกชนที่เข้าใจหลักธรรมในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในอนาคตอีกด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. องค์ความรู้ สถานการณ์ การจัดงานบวชในปัจจุบัน ทำให้คนในสังคมได้ตระหนักและเห็นความสำคัญว่า การบวชที่แท้จริงนั้น ไม่มีอะไรซับซ้อน ทำให้คนเข้าถึงการบวชได้ง่าย ลดการสูญเสียงบประมาณที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือย ลดการจัดงานใหญ่โต เพราะมีรายจ่ายจำนวนมาก
2. องค์ความรู้ แนวทาง บรรทัดฐานให้การบวชในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดปัญหาที่เกิดจากการจัดงานบวชที่มีการเลี้ยงสุราในงานบวช เพราะนำไปสู่การทะเลาะวิวาทตามที่เป็นข่าวตามสื่อต่างๆ นอกจากนี้ยังได้คู่มือสำหรับผู้บวช และสำหรับพระอุปัชฌาย์ ในการให้แนวทางที่ชัดเจนต่อผู้ปฏิบัติ
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการนำไปพัฒนาระบบ และให้ปรับปรุงรูปแบบการจัดงานบวชสำหรับคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อันจะไปสู่การส่งเสริมให้การเผยแผ่หลักธรรมมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

สรุป

1. รูปแบบการการจัดงานบวชของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น เป็นการสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งอดีตที่มีการสืบทอดและสะสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบสำคัญประกอบไปด้วย การจัดงานบวชในช่วงฤดูเข้าพรรษา เพราะชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องของฤดูเข้าพรรษา เป็นภายหลังจากที่นาคที่พระสงฆ์จะเข้าพรรษาอยู่แต่ภายในวัด และเป็นโอกาสที่พระสงฆ์จะได้ศึกษาหลักธรรมคำสอน และนำไปปฏิบัติในระหว่าง 3 เดือน นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการบวชในฤดูนี้ยังเป็นได้บุญกุศลจำนวนมาก โดยในการสำรวจค่าใช้จ่ายนั้นพบว่า

จัดสถานที่ ไปจนถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 บอกว่าไม่มีค่าใช้จ่าย รองลงมา ร้อยละ 28.33 บอกว่ามีค่าใช้จ่ายจัดสถานที่ประมาณ 2,000 – 3,000 บาท ขณะที่ ร้อยละ 21.67 บอกว่าใช้จ่ายไปประมาณ 500-1,000 บาท และมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 บอกว่าจ่ายค่าจัดตั้งสถานที่ไป 20,000 - 30,000 บาท

ในด้านการจ้างดนตรีและการแสดง (ดนตรี/หมอลำ) ต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 96.67 บอกว่าไม่มีการจ้างดนตรีและการแสดงต่าง ๆ มีเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่บอกว่าการจ้างคณะขอพื้นบ้านมาขับขอ โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 40,000-45,000 บาท

ส่วนค่าจ้างรถแท็กซี่นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เลย เพราะบางส่วนไม่มีการใช้รถแท็กซี่ (ร้อยละ 55.83) และเมื่อจะมีการใช้รถแท็กซี่ก็มักจะมีรถที่อาสาช่วยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 44.17) นอกจากนี้ สำหรับค่าอาหารตลอดงานค่อนข้างแตกต่างกันหลากหลาย ตั้งแต่ไม่เสียค่าใช้จ่ายเลยเนื่องจากจัดที่วัด มีเจ้าภาพโรงทาน (ร้อยละ 16.67) ไปจนถึง ค่าจัดอาหารเลี้ยงแขกสูงถึง 200,000 บาท (ร้อยละ 1.67) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าอาหารรวมประมาณ 3,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.83 เป็นต้น

สำหรับค่าเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เหล้า เบียร์ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก คือร้อยละ 76.67 ตอบว่าไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านนี้ ส่วนกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ ร้อยละ 17.50 ตอบว่าจ่ายไปประมาณ 3,000 บาท และร้อยละ 5.83 ตอบว่า 5,000 บาท ส่วนค่าเครื่องตี๋มอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นค่าน้ำเปล่า น้ำปานะถวายพระ และน้ำอัดลม บางงานจัดที่วัดมีบริการโรงทานหรือเจ้าภาพถวายเครื่องตี๋มฟรี คิดเป็นร้อยละ 35 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างตอบว่าใช้จ่ายในส่วนของเครื่องตี๋มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ 1,000-3,000 บาท โดยประมาณ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 ที่เหลือนอกนั้น คือร้อยละ 12.50 จ่ายค่าเครื่องตี๋มอื่น ๆ ไปประมาณ 10,000 บาท

ส่วนค่าทำบุญถวายพระตลอดงานนั้น กลุ่มตัวอย่างบางรายไม่มีค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักเนื่องจากเป็นโครงการบวชฟรีของทางวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การถวายจึงขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของแต่ละคน ส่วนค่าใช้จ่ายค่าทำบุญถวายพระ 5,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือร้อยละ 27.50 ตอบว่าจ่ายค่าทำบุญถวายพระไป 2,000 บาท ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ตอบว่า จ่ายค่าทำบุญถวายพระไป 10,000 บาท เป็นต้น

ส่วนสาเหตุผลที่ไม่จัดเลี้ยงเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เหล้า เบียร์ ในงานบวช เมื่อถามถึงเหตุผลที่ไม่จัดเลี้ยงเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เหล้า เบียร์ ในงานบวช กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลคล้าย ๆ กันว่า เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ไม่สมควร ถ้างดหรือลดได้ก็จะประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าไม่มีของมีเมาในงานบวชหรือในงานบุญจะทำให้ทุกคนมีสติ ไม่มัวเมา ญาติพี่น้องได้เจอกันพูดคุยกันอย่างมีสติ นอกจากนี้ เหตุผลอีกอย่างหนึ่งที่ไม่มีการเลี้ยงเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในงานบวชก็คือการจัดงานที่วัดในงานบวชภาคฤดูร้อน จึงไม่มีการเลี้ยงเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). **ตามพระใหม่ไปเรียนธรรม ภาค 1.** กรุงเทพมหานคร : ผลิตัณม์.
- อรศรี งามวิทย์พงศ์ และ คณะ (2561). **กลยุทธ์ พื้นวัด คตินธรรม นำเมือง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส).** กรุงเทพมหานคร:สถาบันอาศรมศิลป์.
- พระครูปลัดชินกร แก้วนิล (จริยเมธี). (2550). **การเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าของปอยส่งลงในสังคมไทยใหญ่ปัจจุบัน.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาแสนยากร สิริภทฺโท (เมธีไกรสรพงศ์). (2554). **การศึกษาสามเณรผู้เป็เหล่ากอแห่งสมณะในพระพุทธศาสนาเถวาท.** วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเฉลิม ชาติวโร (อิทธะวงค์). (2551). **กระบวนการพัฒนาจริยธรรมผ่านการบวช.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูประสุตโพธิคุณ. (2563). **ความเป็นเกินจริงในพิธีกรรมการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา มองผ่านปรัชญาหลังนวยุค.** ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์ห์น.
- ข่าวสดออนไลน์. (30 กันยายน 2562). **คู่อวม 16 โจ้ แก๊งงานบวช วัดสิงห์ บุกพังห้องสอบ คอตกนอนคุก ไร้ญาติประกัน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2564, จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_2933721
- Albert Bandura. (1986). **Social foundations of thought and action: A social cognitive theory.** Englewood Cliffs, Jersey: Prentice-Hall.
- Chamlerng Vuttichan. (2525). **Personal Research Paper: Sangha and Religious Affairs for National Security.** Bangkok: Religious Affaires Printing House.